

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Analiza czasopism z bibliotekoznawstwa i informacji naukowej : (na podstawie bazy danych Journal Citation Reports Social Sciences Edition 1999-2004)

Author: Aneta Drabek

Citation style: Drabek Aneta. (2007). Analiza czasopism z bibliotekoznawstwa i informacji naukowej : (na podstawie bazy danych Journal Citation Reports Social Sciences Edition 1999-2004). W: E. Gondek, D. Pietruch-Reizes (red.), "Studia z informacji naukowej i dyscyplin pokrewnych" (S. 130-147). Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

ANETA DRABEK

Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego

Analiza czasopism z bibliotekoznawstwa i informacji naukowej (na podstawie bazy danych Journal Citation Reports Social Sciences Edition 1999–2004)

W artykule opublikowanym w 2001 roku¹ podjęto próbę analizy bibliometrycznej czasopism z dziedziny bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Badania objęły czasopisma indeksowane w bazie danych Journal Citation Reports. Social Sciences Edition (JCR) w latach 1993–1998. Do analizy czasopism wykorzystano metodykę opracowaną przez Irinę V. Marszakową², polegającą na porównaniu wskaźników dziedzin wiedzy (*Ig*) ze wskaźnikami *Impact Factor* (*IF*), których dane znaleźć można w bazie danych JCR. Metodyka ta umożliwia porównywanie czasopism należących do różnych dziedzin wiedzy. Ocena czasopism może znaleźć zastosowanie także w bibliotekach, gdzie co roku podejmuje się trudne decyzje dotyczące rezygnacji z prenumeraty kolejnych tytułów czy też wyboru nowych, które powinny się znaleźć w bibliotecznych zbiorach. Czasopisma były sprawdzone w Centralnym Katalogu Czasopism Zagranicz-

¹ A. Drabek: *Analiza zagranicznych czasopism z dziedziny bibliotekoznawstwa i informacji naukowej na podstawie Social Science Citation Index / Journal Citation Reports (SSCI/JCR)*. „Zagadnienia Informacji Naukowej” 2001, nr 1, s. 41–53.

² I. Marshakova-Shaikovich: *The standard Impact Factor as an evaluation tool of science fields and scientific journals*. „Scientometrics” 1996, vol. 35, no. 2, s. 283–290; I. Marszakowa-Szajkiewicz: *Bibliometryczna analiza współczesnej nauki*. Katowice 1996.

nych³, co miało dać odpowiedź pytanie: czy w polskich bibliotekach odnaleźć można najlepsze światowe periodyki z zakresu bibliotekoznawstwa? Wniosek z tych badań był wówczas dość budujący: większość z czasopism można było odnaleźć w bibliotekach polskich.

Od tego czasu nie ukazała się praktycznie żadna publikacja, która podjęłaby podobny temat. Opublikowany w tomie materiałów pokonferencyjnych artykuł B. Mauer-Górskiej⁴ nie wnosi nic nowego. Stąd też ciekawe wydało mi się ponowne podjęcie tej tematyki i analiza zmian na liście rankingowej oraz liście obecnego „stanu posiadania” bibliotek, jeśli chodzi o czasopisma z dziedziny bibliotekoznawstwa, a także ich dostępności w serwisach pełnotekstowych. Wiele bibliotek ma licencję na przynajmniej jeden serwis pełnotekstowy, stąd też dostęp do wielu zagranicznych czasopism jest obecnie o wiele łatwiejszy niż jeszcze 10 lat temu, kiedy zainteresowani mogli korzystać tylko z wypożyczalni międzybibliotecznej lub uprzejmości kolegów z innych uczelni. Zatem celem niniejszego artykułu jest analiza czasopism indeksowanych w bazie danych Journal Citation Reports. Social Sciences Edition za lata 1999–2004 i porównanie uzyskanych wyników z danymi opublikowanymi w 2001 roku.

Charakterystyka czasopism indeksowanych w Journal Citation Reports

W badanym okresie w bazie było 60 czasopism. Liczba tytułów w poszczególnych latach wahała się od 57 w 1999 roku do 54 w roku 2004. Trzy periodyki w tym czasie zmieniły nazwy (w przypadku takiej zmiany baza odnotowuje zawsze oba tytuły). Na potrzeby niniejszej analizy dane o wskaźnikach zostały zsumowane. Większość czasopism obejmuje tematykę tylko z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, dziesięć tytułów porusza na swych łamach także zagadnienia dotyczące innych dziedzin: geografii („International Journal of Geographical Information Science”), zarządzania („Information & Management”, „Journal of Information Technology” oraz „Journal of Management Information Systems”),

³ *Centralny Katalog Czasopism Zagranicznych*. [online]. Warszawa: Biblioteka Narodowa, 2006. Aktualizacja: Program MAKWWW, wersja 1.29 z dnia 13.01.2006 (LINUX). [Dostęp: 13 stycznia 2006 r.]. Dostępny w Internecie: <http://mak.bn.org.pl/cgi-bin/makwww.exe?BM=6>.

⁴ B. Mauer-Górska: *Ranking czasopism profesjonalnych*. W: *Przestrzeń informacji i komunikacji społecznej*. Red. M. Kocjowa. Kraków 2004, s. 50–54.

prawa („Law Library Journal”), komunikacji („Journal of Health Communication, Telecommunications Policy”), pedagogiki („Journal of Education for Library and Information Science”) oraz interdyscyplinarnych aspektów nauk społecznych („Social Science Computer Review”, „Social Science Information – Sur Les Sciences Sociales”). W bazie znajdują się czasopisma wydawane w 8 krajach. Najwięcej jest czasopism wydawanych w Stanach Zjednoczonych (33 tytuły) oraz w Wielkiej Brytanii (15), pozostałe 12 czasopism to periodyki publikowane w Niemczech (4), Holandii (3), Kanadzie (2) i po jednym w Danii, Rosji oraz Japonii. W porównaniu do poprzednich badań (z lat 1993–1998) zauważyć można wzrost liczby czasopism amerykańskich i spadek liczby czasopism brytyjskich oraz niemieckich. Wśród analizowanych czasopism najwięcej jest kwartalników (31) i dwumiesięczników (12).

Metodyka oceny czasopism

Jednym z najczęściej wykorzystywanych wskaźników służących do oceny czasopism jest *Impact Factor* (*IF*). Ponieważ wskaźnik *Impact Factor* jest bardzo miarodajny, jeśli chodzi o porównanie czasopism w ramach jednej dyscypliny, często to właśnie on jest podstawą ocen. *IF* to stosunek liczby odsyłaczy, które czasopismo otrzymało w roku bieżącym na artykuły z dwóch poprzednich lat, do liczby artykułów opublikowanych w dwóch poprzednich latach.

$$IF_n = \frac{R_{n-1} + R_{n-2}}{S_{n-1} + S_{n-2}}$$

gdzie:

- R – liczba odsyłaczy;
- S – liczba artykułów;
- n – bieżący rok.

Wskaźnik *Impact Factor* nie powinien być wykorzystywany do oceny czasopism z różnych dziedzin wiedzy. Artykuły z bibliotekoznawstwa i informacji naukowej otrzymują o wiele mniej cytowań niż artykuły z prawa, a prace z matematyki mniej niż prace z nauk o życiu, stąd też bardzo różne są wartości wskaźnika *Impact Factor* oraz wynikające z tego problemy porównywania czasopism z różnych dziedzin między sobą. Metodyka I. Marszakowej-Szajkiewicz umożliwia ocenę czasopism niezależnie od dziedziny wiedzy.

Zastosowanie tej metodyki wymaga wyliczenia nowego wskaźnika K – standardowego wskaźnika wpływu czasopisma. Do jego obliczenia potrzebna jest jeszcze jedna wartość, tzw. Ig , czyli *Impact Factor* dziedziny wiedzy. Obliczanie Ig polega na wybraniu 5 czasopism mających najwyższy wskaźnik IF . Następnie sumę odsyłaczy, jakie otrzymały te czasopisma na artykuły z dwóch ostatnich lat, należy podzielić przez sumę artykułów opublikowanych w tych periodykach w tych samych latach.

Tabela 1

Wyliczenie wskaźnika Ig dla dziedziny bibliotekoznawstwo i informacja naukowa
(ang. *library and information science*) za rok 2004

Tytuł czasopisma	Suma cytowań	Suma artykułów	Wskaźnik IF
Annual Review of Information Science and Technology	103	24	4,292
Information Systems Research	129	43	3,000
Library and Information Science	18	6	3,000
MIS Quarterly	124	43	2,884
Journal of the Medical Library Association	397	152	2,612
Razem	771	268	3,158

$$Ig = \frac{R_1 + R_2 + \dots + R_n}{S_1 + S_2 + \dots + S_n}$$

gdzie:

- Ig – *Impact Factor* dziedziny wiedzy;
 R_1, R_2, \dots, R_n – liczba przypisów otrzymanych przez czasopismo (na artykuły opublikowane w tym periodyku w dwóch ostatnich latach);
 S_1, S_2, \dots, S_n – liczba artykułów opublikowanych w danym czasopiśmie w ostatnich dwóch latach.

$$Ig = \frac{771}{268} = 2,88$$

Na podstawie wartości wskaźnika IF , zawartej w bazie JCR, oraz obliczonych wskaźników wpływu danej dyscypliny Ig można dokonać oceny czasopism. W tym celu wprowadza się odpowiedni wskaźnik wpływu czasopisma. Jest to standardowy wskaźnik K , określający stosunek IF do Ig pomnożony przez 100%.

$$K = \frac{IF}{Ig} \times 100\%$$

gdzie:

- IF – *Impact Factor*;
 Ig – *Impact Factor* dziedziny wiedzy.

Współczynnik K pokazuje, jaki procent, w porównaniu ze wskaźnikiem wpływu I_g , który stanowi pewien wzór dla danej dziedziny, stanowi IF^5 . Jeśli czasopismo jest przyporządkowane do dwóch lub więcej dziedzin, wtedy I_g wylicza się jako średnią arytmetyczną poszczególnych wartości.

$$I_g' = \frac{I_{g_1} + I_{g_2} + I_{g_3} + \dots + I_{g_n}}{n}$$

gdzie:

I_g' – średnia wartość wskaźnika I_g ;
 $I_{g_1}, I_{g_2}, I_{g_3} \dots I_{g_n}$ – I_g z poszczególnych dziedzin;
 n – liczba dziedzin.

Analiza czasopism według wskaźnika K

Analizie zostało poddanych 60 tytułów czasopism, które znalazły się w bazie danych w latach 1999–2004. Niektóre z tych periodyków nie były indeksowane w każdym analizowanym roku, dlatego też w przeprowadzonym badaniu wykorzystano średnią wartość wskaźnika K . Według wyliczonego wskaźnika $K'_{1999-2004}$ najlepszymi czasopismami okazały się: „Annual Review of Information Science and Technology” (101%), „Journal of the American Medical Informatics Association” (99,8%), „MIS Quarterly” (90,1%), „Journal of Documentation” (88%), „Library and Information Science” (85,4%), „Library and Information Science and Technology” (80,8%).

W przedziale 40%–79,9% w latach 1999–2004 znalazło się 9 tytułów: „Information Systems Research” (72,6%), „Internet World” (67,1%), „Information Processing & Management” (63,6%), „College & Research Libraries” (53,5%), „Information & Management” (47,5%), „Journal of Health Communication” (47,3%), „Scientometrics” (46%), „International Journal of Geographical Information Science” (45,8%), „Journal of Information Science” (41,2%). Wskaźnik $K'_{1999-2004}$ dla kolejnych 20 tytułów mieści się w przedziale 20%–39,9%. Dla pozostałych 25 czasopism wartość wskaźnika nie przekroczyła 20%.

Analiza danych w podziale na dwa trzyletnie okresy (1999–2001 oraz 2002–2004) dała zbliżone wyniki. W latach 1999–2001 najwyższe wskaźniki osiągnęły następujące periodyki: „Journal of the American Medical Informatics Association” (122,7%), „Journal of Documentation” (104,4%), „Library and Information Science” (103,3%), „Journal of the American Society for Information Science and Technology” (83,2%), „MIS Quarterly” (73,3%).

W tym okresie $K'_{1999-2001}$ o wartości 40%–69,9% miało 9 tytułów czasopism: „Information Processing & Management” (67,2%), „Internet World”

⁵ I. Marszakowa-Szajkiewicz: *Bibliometryczna analiza...*, s. 58.

(67,1%), „Annual Review of Information Science and Technology” (66%), „Information Systems Research” (58%), „College & Research Libraries” (52,3%), „International Journal of Geographical Information Science” (52,2%), „Scientometrics” (45%), „Journal of Health Communication” (42,9%), „Telecommunications Policy” (41,5%). Spośród badanych czasopism 21 osiągnęło wartość $K'_{1999-2001}$ w przedziale 20%–39,9%. Z pozostałych 25 tytułów 2 nie ukazywały się w tym czasie, dla pozostałych wskaźnik K nie przekroczył 20%.

W kolejnych trzech latach (2002–2004) najlepszymi czasopismami okazały się: „Annual Review of Information Science and Technology” (124,3%), „MIS Quarterly” (106,8%), „Information Systems Research” (87,2%), „Journal of the American Society for Information Science and Technology” (78,3%), „Journal of the American Medical Informatics Association” (76,9%), „Journal of Documentation” (71,6%).

Dla dziesięciu kolejnych tytułów wskaźnik $K'_{2002-2004}$ mieścił się w przedziale 40%–69,9%. Mowa tu o następujących periodykach: „Library and Information Science” (67,6%), „Information & Management” (60,4%), „Information Processing & Management” (60%), „College & Research Libraries” (54,8%), „Journal of Health Communication” (51,6%), „Scientometrics” (47%), „Journal of Information Science” (45,9%), „Journal of Management Information Systems” (43,9%), „Journal of the Medical Library Association” (41,7%), „International Journal of Geographical Information Science” (41,4%). W zakresie 20%–39,9% znalazło się 13 tytułów, a poniżej 20% – prawie połowa analizowanych czasopism (27). Czterech tytułów nie było w bazie w tych latach.

Tabela 2

Wartość wskaźnika K oraz K' w czasopismach zagranicznych z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w poszczególnych latach

Czasopismo	Rok			$K'_{1999-2001}$	Rok			$K'_{2001-2004}$	$K'_{1999-2004}$
	1999	2000	2001		2002	2003	2004		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Annual Review of Information Science and Technology	86,6	—	45,5	66,0	98,2	125,6	149,0	124,3	101,0
Journal of the American Medical Informatics Association	142,3	177,5	48,1	122,7	29,9	110,1	90,7	76,9	99,8
MIS Quarterly	53,7	88,2	78,1	73,3	116,3	103,3	100,8	106,8	90,1
Journal of Documentation	96,4	94,3	122,5	104,4	91,0	70,3	53,5	71,6	88,0
Library and Information Science	190,8	67,1	51,9	103,3	62,2	36,5	104,2	67,6	85,4
Journal of the American Society for Information Science and Technology	79,8	70,5	99,5	83,2	98,0	64,6	72,4	78,3	80,8

cd. tab. 2

Czasopismo	Rok			$K'_{1999-2001}$	Rok			$K'_{2002-2004}$	$K'_{1999-2004}$
	1999	2000	2001		2002	2003	2004		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Information Systems Research	40,2	62,8	71,2	58,0	73,3	84,1	104,2	87,2	72,6
Internet World	—	67,1	—	67,1	—	—	—	—	67,1
Information Processing & Management	46,6	41,3	113,8	67,2	83,2	51,7	45,0	60,0	63,6
College & Research Libraries	63,6	52,0	41,2	52,3	65,2	58,9	40,2	54,8	53,5
Information & Management	23,4	29,2	51,1	34,6	52,6	65,0	63,5	60,4	47,5
Journal of Health Communication	42,9	31,7	54,0	42,9	75,0	50,5	29,4	51,6	47,3
Scientometrics	56,1	37,9	41,0	45,0	47,2	54,9	38,9	47,0	46,0
International Journal of Geographical Information Science	51,4	49,4	49,7	50,2	37,7	41,2	45,4	41,4	45,8
Journal of Information Science	39,7	27,2	42,8	36,6	59,7	46,8	31,2	45,9	41,2
Journal of the Medical Library Association (do 2002 Bulletin of the Medical Library Association)	45,6	19,7	37,9	34,4	52,4	40,6	31,9	41,7	38,0
Journal of Management Information Systems	—	—	14,0	14,0	42,2	45,0	44,4	43,9	36,4
Telecommunications Policy	29,9	50,1	44,6	41,5	26,7	46,4	2,28	29,2	35,4
Information Society	25,1	23,2	44,5	31,0	60,1	23,6	23,2	35,6	33,3
Library Quarterly	65,1	23,4	27,4	38,6	27,6	21,3	32,4	27,1	32,9
Journal of Academic Librarianship	32,7	17,0	40,7	30,1	38,6	28,4	35,9	34,3	32,2
Library Trends	53,4	18,2	41,5	37,7	41,8	19,3	18,0	26,4	32,0
Social Science Computer Review	32,0	29,0	25,1	28,7	33,1	38,9	31,8	34,6	31,7
Information Research-An International Electronic Journal	—	—	—	—	—	—	29,2	29,2	29,2
International Journal of Information Management	20,4	24,4	36,4	27,0	33,3	38,8	12,9	28,3	27,7
Journal of Information Technology	10,0	16,3	23,7	16,7	51,3	23,6	29,7	34,9	25,8
Restaurator-International Journal for the Preservation of Library and Archival Material	25,5	43,6	17,3	28,8	20,7	24,5	20,0	21,7	25,3
Government Information Quarterly	24,6	10,9	18,1	17,9	17,7	40,2	39,1	32,3	25,1
Reference & User Services Quarterly (do 1998 Rq)	39,8	10,6	27,0	25,8	33,9	13,7	15,5	21,0	23,4
Library & Information Science Research	27,4	17,1	21,9	22,1	25,1	32,2	13,7	23,7	22,9
Library Resources & Technical Services	20,5	20,7	27,6	23,0	13,1	40,5	10,4	21,3	22,1
ASLIB Proceedings	19,5	22,8	27,5	23,3	20,3	20,1	15,8	18,8	21,0
Knowledge Organization	12,5	44,7	27,6	28,3	15,5	8,8	15,4	13,2	20,7

cd. tab. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Online	15,2	26,2	30,3	23,9	31,2	12,5	7,4	17,0	20,4
Online Information Review (do 2000 Online & CDROM Review)	17,7	11,8	34,5	21,3	19,3	18,3	20,2	19,2	20,3
Scientist	32,6	19,9	27,7	26,7	20,2	12,5	8,6	13,7	20,2
Portal-Libraries and the Academy	—	—	—	—	—	—	18,8	18,8	18,8
Journal of Librarianship and Information Science	23,4	15,1	15,6	18,0	18,4	12,9	17,8	16,4	17,2
Program-Electronic Library and Information Systems	24,6	20,9	19,3	21,6	13,8	18,2	5,9	12,7	17,1
Research Evaluation	—	—	—	—	17,0	21,3	12,9	17,1	17,1
Information Technology and Libraries	20,1	27,6	15,7	21,1	17,1	8,8	8,3	11,4	16,3
Information Systems Journal	9,4	21,6	15,2	15,4	12,5	22,6	13,7	16,3	15,8
Interlending & Document Supply	20,1	23,0	12,8	18,6	5,1	12,0	18,6	11,9	15,3
Social Science Information Sur Les Sciences Sociales	17,3	17,8	18,8	18,0	10,7	12,7	2,16	10,5	14,2
Library Journal	21,7	15,2	16,2	17,7	11,3	9,1	9,2	9,9	13,8
Library Collections Acquisitions & Technical Services (do 1999 Library Acquisitions-Practice and Theory)	15,3	7,8	11,4	11,5	18,4	10,1	13,4	14,0	12,7
Econtent (do 1999 Database)	16,6	26,3	21,5	21,5	4,6	1,8	2,4	2,9	12,2
Electronic Library	14,8	10,9	24,1	16,6	10,1	4,7	8,1	7,6	12,1
Journal of Government Information	13,9	18,9	9,6	14,1	8,8	3,8	7,9	6,8	10,5
Libri	10,8	10,8	9,3	10,3	6,8	13,7	11,4	10,6	10,5
Law Library Journal	4,8	3,0	13,3	7,0	19,1	8,5	10,3	12,6	9,8
International Forum on Information and Documentation	9,6	—	—	9,6	—	—	—	—	9,6
Journal of Scholarly Publishing	13,4	4,9	18,2	12,2	4,5	6,3	6,0	5,6	8,9
Journal of Information Ethics	5,7	8,5	11,6	8,6	7,9	1,9	7,5	5,8	7,2
Canadian Journal of Information and Library Science-Revue Canadienne des Sciences de l'Information	11,3	9,6	6,7	9,2	0,0	3,1	10,7	4,6	6,9
Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie	4,9	6,0	5,0	5,3	2,6	3,0	2,88	3,3	4,3
Nachrichten für Dokumentation (Nfd Information-Wissenschaft und Praxis)	6,7	1,7	3,3	3,9	0,6	0,6	—	0,4	2,1
Proceedings of the ASIS Annual Meeting	0,0	—	0,8	0,4	2,7	1,1	—	1,9	1,1
Behavioral & Social Sciences Librarian	0,0	0,0	—	0,0	—	—	—	—	0,0
Journal of Education for Library and Information Science	0,0	—	—	0,0	—	—	—	—	0,0

W przeprowadzonej analizie porównano także średnią wartość $K'_{1993-1998}$ oraz $K'_{1999-2004}$. Wynik porównania miał pomóc w znalezieniu odpowiedzi na pytanie: które czasopisma w latach 1993–2004 zyskały na wartości, a które są rzadziej wykorzystywane przez użytkowników? Wśród czasopism indeksowanych w bazie w tym okresie (przynajmniej przez 9 lat) największe zmiany dotyczą następujących czasopism: „Information Systems Research” (różnica między $K'_{1999-2004}$ i $K'_{1993-1998}$ wyniosła 27,7%), „Library and Information Science” (24,1%), „Journal of the American Medical Informatics Association” (16,5%), „Information Processing & Management” (15,8%), „MIS Quarterly” (10,9%) oraz „Annual Review of Information Science and Technology” (10,4%). Najsłabiej pod tym względem wypadły (różnicę wyznacza liczba ujemna): „College & Research Libraries” (–30,3%), „Library Quarterly” (–25,9%), „Journal of the Medical Library Association” (–24,7%), „Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie” (–22,2%), „Library Journal” (–19,7%), „Library Resources & Technical Services” (–18,1%), „Econtent” (–18,0%). Ujemny wynik dotyczy 2/3 czasopism.

Dostęp do czasopism zagranicznych w bibliotekach polskich

Z badań przeprowadzonych w 1999 roku⁶ wynikało, że większość analizowanych czasopism była prenumerowana w bibliotekach polskich, a najwięcej tytułów kupowała Biblioteka Narodowa. Obecnie, oprócz prenumeraty tradycyjnej, niemal powszechny stał się dostęp do czasopism elektronicznych. Wiele bibliotek, współpracując w ramach konsorcjów, umożliwia swoim użytkownikom dostęp do tysięcy tytułów. Czasopisma dostępne są zazwyczaj w uczelnianej sieci dla nieograniczonej liczby czytelników, co ułatwia i przyspiesza otrzymanie tekstu artykułu. Użytkownicy mają często do dyspozycji dodatkowe możliwości wykorzystania tego źródła informacji. Konsorcja tworzone są przez wydawców, organizacje bibliotekarskie lub pośredników – dostawców czasopism zagranicznych. Mimo iż konsorcja są dość nową formą współpracy między bibliotekami oraz wydawcami i dostawcami czasopism, widoczne są już korzyści, jakie ta współpraca przynosi. Do najważniejszych zaliczyć można poszerzenie oferty czasopism dostępnych online o wiele tytułów, na które biblioteka nie mogłaby sobie pozwolić. Powstała także możliwość korzystania z nich nie tylko w bibliotece, ale także w sieci uczelnianej, a nawet w domu.

⁶ A. Drabek: *Analiza zagranicznych czasopism...*

W związku z bogatą ofertą czasopism elektronicznych konieczne stało się sprawdzenie, które z analizowanych czasopism są dostępne online w Polsce. Biblioteki, poza wyjątkami, nie wysyłają do Biblioteki Narodowej informacji o dostępie do czasopism elektronicznych. W związku z tym możliwe było jedynie zbadanie, który serwis oferuje dane czasopismo. Jeśli biblioteka ma dostęp do serwisu, ma także dostęp do danego tytułu.

W 2004 roku spośród 60 tytułów 44 czasopisma były prenumerowane w wersji drukowanej przynajmniej przez jedną bibliotekę. Największym prenumeratorem w latach 1999–2004, jak i w poprzednich latach, była Biblioteka Narodowa, która od 1999 roku prenumerowała 4 tytuły mniej niż w poprzednim okresie. Zauważyć można niezwykłą stabilność, jeśli chodzi o politykę gromadzenia czasopism z dziedziny bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Niemal wszystkie czasopisma, które były kupowane w latach 1993–1998, są prenumerowane nadal. Zmiana dotyczy jedynie 5 tytułów, z czego 1 jest dostępny w wersji elektronicznej.

Niemal połowa (29 periodyków) spośród badanych czasopism znajduje się na liście tytułów udostępnianych w ramach jednego z serwisów: EBSCOhost, ScienceDirect, SpringerLink, Emerald. Najwięcej czasopism (18) znaleźć można w ofercie serwisów EBSCOhost. Spośród nich dla 6 tytułów przewidziana została roczna lub półroczna karencja, co oznacza, że przejrzanie najnowszych numerów tych czasopism będzie możliwe odpowiednio za rok lub za pół roku. W ramach konsorcjum ScienceDirect użytkownicy mogą skorzystać z 7 tytułów. Emerald udostępnia 2 tytuły, a SpringerLink – 1. Jedno czasopismo – „Information Research” – jest bezpłatnie dostępne w sieci⁷. Trzeba dodać, że czasopism dostępnych elektronicznie w polskich bibliotekach jest z pewnością znacznie więcej. Biblioteki często korzystają z elektronicznych wersji czasopism, które otrzymują w ramach tradycyjnej prenumeraty. Spośród czasopism dostępnych online 22 tytuły znajdują swe odzwierciedlenie w prenumeracie drukowanej, 7 kolejnych ma uzupełnienie w formie elektronicznej. Jedynie do 8 z 60 czasopism nie ma obecnie dostępu w Polsce. Szczegółowe informacje dotyczące czasopism i ich dostępności zostały przedstawione w tabeli 3.

Należy stwierdzić, że do większości wartościowych czasopism z dziedziny bibliotekoznawstwa i informacji naukowej można bez większych trudów dotrzeć, a coraz powszechniejszy dostęp do wersji elektronicznych zmniejszył ewentualne trudności lub wręcz je zniwelował.

⁷ *Information Research*. [online]. [Dostęp: 19 stycznia 2006 r.]. Dostępny w Internecie: <http://informationr.net/ir/>.

Informacje o czasopismach zagranicznych z dziedziny bibliotekoznawstwa i informacji naukowej
oraz formach ich dostępności w bibliotekach polskich

Lp.	Tytuł	ISSN	Kraj wydania	Biblioteki polskie prenumerujące czasopismo w 2004 roku	Serwis czasopism pełnotekstowych
1.	Annual Review of Information Science and Technology	0066-4200	USA	Biblioteka Narodowa	—
2.	ASLIB Proceedings	0001-253X	Wielka Brytania	Biblioteka Jagiellońska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Biblioteka Narodowa, Politechnika Wrocławska	—
3.	Behavioral & Social Sciences Librarian	0163-9269	USA	Biblioteka Narodowa	—
4.	Canadian Journal of Information and Library Science- <i>Revue Canadienne des Sciences de l'Information</i>	1195-096X	Kanada	Biblioteka Narodowa	EBSCOhost
5.	College & Research Libraries	0010-0870	USA	Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Biblioteka Narodowa, Uniwersytet Warszawski	—
6.	Econtent (do 1999 Database)	1525-2531	USA	Wyższa Szkoła Biznesu w Nowym Sączu, Biblioteka Narodowa, Biblioteka Sejmowa	EBSCOhost
7.	Electronic Library	0264-0473	Wielka Brytania	Uniwersytet Śląski, Biblioteka Narodowa, Uniwersytet Warszawski, Szkoła Główna Handlowa, Uniwersytet Wrocławski, Instytut Bibliotekoznawstwa	—
8.	Government Information Quarterly	0740-624X	USA	Biblioteka Narodowa	EBSCOhost
9.	Information & Management	0378-7206	Holandia	Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu	ScienceDirect
10.	Information Processing & Management	0306-4573	USA	Biblioteka Narodowa, Uniwersytet Warszawski, Centralna Biblioteka Statystyczna, Politechnika Warszawska	ScienceDirect
11.	Information Research – An International Electronic Journal	1368-1613	Wielka Brytania	—	dostęp bezpłatny

12.	Information Society	0197-2243	USA	–	EBSCOhost (karencja – 12)
13.	Information Systems Journal	1350-1917	Wielka Brytania	Uniwersytet Gdański, Biblioteka Narodowa	EBSCOhost (karencja – 12)
14.	Information Systems Research	1047-7047	USA	–	EBSCOhost (karencja – 12)
15.	Information Technology and Libraries	0730-9295	USA	Biblioteka Śląska, Centralna Biblioteka Polityczna, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Biblioteka Narodowa, Politechnika Wrocławska	EBSCOhost
16.	Interlending & Document Supply	0264-1615	Wielka Brytania	Biblioteka Jagiellońska, Biblioteka Narodowa	–
17.	International Forum on Information and Documentation	0304-9701	Rosja	–	–
18.	International Journal of Geographical Information Science	1365-8816	Wielka Brytania	Uniwersytet Gdański, Instytut Geodezji i Kartografii, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN	EBSCOhost (karencja – 12)
19.	International Journal of Information Management	0268-4012	Wielka Brytania	Biblioteka Jagiellońska, Polska Akademia Nauk. Biblioteka	ScienceDirect
20.	Internet World	1064-3923	USA	–	–
21.	Journal of Academic Librarianship	0099-1333	USA	Uniwersytet Wrocławski	ScienceDirect
22.	Journal of Documentation	0022-0418	Wielka Brytania	Biblioteka Jagiellońska, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Uniwer- sytet Mikołaja Kopernika, Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy, Biblioteka Narodowa, Uniwer- sytet Wrocławski, Politechnika Wrocławska	EMERALD
23.	Journal of Education for Library and Information Science	0748-5786	USA	Biblioteka Narodowa	–
24.	Journal of Government Information	1352-0237	USA	Biblioteka Narodowa	–
25.	Journal of Health Communication	1081-0730	USA	–	–
26.	Journal of Information Ethics	1061-9321	USA	–	–

Lp.	Tytuł	ISSN	Kraj wydania	Biblioteki polskie prenumerujące czasopismo w 2004 roku	Serwis czasopism pełnotekstowych
27.	Journal of Information Science	0165-5515	Wielka Brytania	Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Śląski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Biblioteka Narodowa, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Warszawski. Wydział Historyczny. Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych, Politechnika Wrocławska	—
28.	Journal of Information Technology	0268-3962	Wielka Brytania	—	—
29.	Journal of Librarianship and Information Science	0961-0006	Wielka Brytania	Biblioteka Śląska, Biblioteka Jagiellońska, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Biblioteka Narodowa, Uniwersytet Warszawski, Centralny Instytut Ochrony Pracy, Uniwersytet Wrocławski	—
30.	Journal of Management Information Systems	0742-1222	USA	—	EBSCOhost
31.	Journal of Scholarly Publishing	1198-9742	Kanada	—	EBSCOhost (karencja – 6)
32.	Journal of the American Medical Informatics Association	1067-5027	USA	Uniwersytet Jagielloński. Collegium Medicum	—
33.	Journal of the American Society for Information Science and Technology	0002-8231	USA	Biblioteka Jagiellońska, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Biblioteka Narodowa, Komitet Badań Naukowych. Ośrodek Przetwarzania Informacji	—
34.	Journal of the Medical Library Association (do 2002 Bulletin of the Medical Library Association)	1536-5050	USA	Uniwersytet Jagielloński. Collegium Medicum, Biblioteka Narodowa	—

35.	Knowledge Organization	0943-7444	Niemcy	Biblioteka Jagiellońska, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Biblioteka Narodowa, Biblioteka Sejmowa	—
36.	Law Library Journal	0023-9283	USA	Polska Akademia Nauk. Biblioteka Gdańska, Biblioteka Narodowa, Biblioteka Sejmowa, Uniwersytet Warszawski	—
37.	Library & Information Science Research	0740-8188	USA	Akademia Ekonomiczna w Krakowie, Akademia Pedagogiczna w Krakowie, Biblioteka Narodowa, Polska Akademia Nauk. Biblioteka	ScienceDirect
38.	Library and Information Science	0373-4447	Japonia	Biblioteka Narodowa	—
39.	Library Collections Acquisitions & Technical Services (do 1999 Library Acquisitions-Practice and Theory)	1464-9055	Wielka Brytania	Biblioteka Narodowa, Uniwersytet Warszawski	ScienceDirect
40.	Library Journal	0363-0277	USA	Uniwersytet Gdański, Biblioteka Narodowa	EBSCO
41.	Library Quarterly	0024-2519	USA	Uniwersytet Gdański, Biblioteka Jagiellońska, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Biblioteka Narodowa, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Wrocławski	EBSCOhost (karencja – 12)
42.	Library Resources & Technical Services	0024-2527	USA	Biblioteka Narodowa	EBSCOhost
43.	Library Trends	0024-2594	USA	Biblioteka Jagiellońska, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy, Biblioteka Narodowa, Uniwersytet Wrocławski	EBSCOhost
44.	Libri	0024-2667	Dania	Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie, Biblioteka Jagiellońska, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy, Biblioteka Narodowa, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Wrocławski	—

Lp.	Tytuł	ISSN	Kraj wydania	Biblioteki polskie prenumerujące czasopismo w 2004 roku	Serwis czasopism pełnotekstowych
45.	Mis Quarterly	0274-7783	USA	Uniwersytet Gdański	EBSCOhost
46.	Nachrichten für Dokumentation (Nfd Information-Wissenschaft und Praxis)	0027-7436	Niemcy	Uniwersytet Śląski, Akademia Świętokrzyska w Kielcach, Uniwersytet Łódzki, Biblioteka Narodowa	—
47.	Online	0146-5422	USA	—	EBSCOhost
48.	Online Information Review (do 2000 Online & CDROM Review)	1468-4527	USA	Biblioteka Narodowa	—
49.	Portal-Libraries and the Academy	1531-2542	USA	—	—
50.	Proceedings of the ASIS Annual Meeting	0044-7870	USA	—	—
51.	Program-Electronic Library and Information Systems	0033-0337	Wielka Brytania	Biblioteka Jagiellońska, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Biblioteka Narodowa	EMERALD
52.	Reference & User Services Quarterly (do 1998 Rq)	1094-9054	USA	—	EBSCOhost
53.	Research Evaluation	0958-2029	Wielka Brytania	Komitet Badań Naukowych	EBSCOhost
54.	Restaurator-International Journal for the Preservation of Library and Archival Material	0034-5806	Niemcy	Biblioteka Śląska, Biblioteka Jagiellońska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Uniwersytet Warszawski, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, Uniwersytet Wrocławski	—
55.	Scientist	0890-3670	USA	Polska Akademia Nauk. Biblioteka, Komitet Badań Naukowych	—
56.	Scientometrics	0138-9130	Holandia	Uniwersytet Wrocławski. Instytut Bibliotekoznawstwa	SPRINGER LINK
57.	Social Science Computer Review	0894-4393	USA	—	—
58.	Social Science Information Sur Les Sciences Sociales	0539-0184	Holandia	Uniwersytet Łódzki	—

59.	Telecommunications Policy	0308-5961	Wielka Brytania	Instytut Łączności	ScienceDirect
60.	Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie	0044-2380	Niemcy	Uniwersytet Gdański, Biblioteka Śląska, Uniwersytet Śląski, Biblioteka Jagiellońska, Uniwersytet M. Curie-Skłodowskiej, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Biblioteka Narodowa, Uniwersytet Warszawski, Centralna Biblioteka Wojskowa, Uniwersytet Wrocławski	—

Cytowania czasopism zagranicznych w polskich czasopismach naukowych

Z przeprowadzonych badań wynika, że czasopisma zagraniczne są dostępne w polskich bibliotekach, a serwisy czasopism pełnotekstowych dodatkowo ten dostęp ułatwiają. Interesująca wydaje się więc kwestia faktycznego wykorzystania czasopism zagranicznych w publikacjach polskich. Od niedawna działa w sieci baza danych CYTBIN⁸, która dostarcza informacji o cytowaniach zamieszczonych w czterech polskich najważniejszych czasopismach z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej: „Przeglądzie Bibliotecznym”, „Zagadnieniach Informacji Naukowej”, „Praktyce i Teorii Informacji Naukowej i Technicznej”, „Bibliotekarzu”. Dane w bazie obejmują lata 2000–2003. Podczas analizy bazy sprawdzono, które z badanych organów prasowych są cytowane w bazie CYTBIN⁹. Spośród 60 tytułów 23 czasopisma cytowane były w bazie przynajmniej raz. Najczęściej cytowane były następujące periodyki: „Journal of Documentation” (20 cytowań; jest to również najczęściej cytowane czasopismo zagraniczne), „Journal of Information Science” (12), „Journal of the American Society for Information Science and Technology” (8), „Libri” (7), „Library & Information Science Research” (6), „ASLIB Proceedings” (5), „College & Research Libraries” (5), „Library Journal” (5), „Annual Review of Information Science and Technology” (4), „Journal of Academic Librarianship” (4), „Knowledge Organization” (4), „Library Quarterly” (4), „Econtent” (3), „Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie” (3). Pozostałe 9 tytułów otrzymało 2 lub 1 cytowanie. W sumie czasopisma te cytowane były 101 razy, co stanowi ok. 11% wszystkich odwołań.

Analiza zagranicznych czasopism z zakresu bibliotekoznawstwa, indeksowanych w Journal Citation Reports. Social Sciences Edition, pozwoliła na utworzenie listy rankingowej najlepszych periodyków w tej dziedzinie. Najlepsze okazały się: „Annual Review of Information Science and Technology”, „Journal of the American Medical Informatics Association”, „MIS Quarterly”, „Journal of Documentation”, „Library and Information Science”, „Journal of the American Society for Information Science and Technology”.

⁸ Baza danych CYTBIN. [online]. Katowice: Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, 2005-09-01 [Dostęp: 21 stycznia 2006 r.]. Dostępny w Internecie: <http://www.bg.us.edu.pl/bazy/cytbini/>.

⁹ Informacje o cytowaniach otrzymałam – dzięki uprzejmości dra Jacka Tomaszczyka – z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego.

Porównanie wyników badań z podobnymi przeprowadzonymi w 1999 roku pozwoliło także na opracowanie listy czasopism, które podniosły swój poziom naukowy od tamtego czasu. Wszystkie te czasopisma poruszają na swych łamach tematykę związaną z informacją naukową bądź zarządzaniem, co wskazuje na współcześnie dominujące kierunki badań.

Sprawdzenie tytułów w Centralnym Katalogu Czasopism Zagranicznych ujawniło, iż większość czasopism (44) dostępna jest w polskich bibliotekach w postaci tradycyjnej (drukowanej). Dodatkowo coraz powszechniejszy dostęp do serwisów pełnotekstowych nie tylko rozszerza ofertę czasopism do 52 tytułów, ale przede wszystkim ułatwia korzystanie z nich w całej Polsce. Serwisy: EBSCOhost, ScienceDirect, Emerald, SpringerLink, przeszukiwać można w wielu bibliotekach, a i czytelnicy coraz chętniej wybierają elektroniczne wersje czasopism.

Przygotowywana przez Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŚ baza danych CYTBIN pozwoliła na pierwsze próby prześledzenia cytowań czasopism zagranicznych w polskich publikacjach. Odwołania do światowych czasopism stanowią w bazie ok. 11% wszystkich cytowań.

**The analysis of library and information science journals
(on the basis of 1999–2004 Journal Citation Reports
Social Sciences Edition database)**

S u m m a r y

The article constitutes the bibliometric analysis of 60 library and information science foreign journals, based on data included in the 1999–2004 Journal Citation Reports. Social Sciences Edition database. The results obtained were compared with the outcomes of the studies carried out between 1993 and 1998. All the titles were checked in Centralny Katalog Czasopism Zagranicznych, and full-text journal services. Most of the analysed journals (52) are available in the Polish libraries in the form of a traditional subscription or on-line. The CYTBIN database provided information in which citations of 23 periodicals were provided.